

V Bruselu dne 13.4.2018
COM(2018) 181 final

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

**o uplatňování směrnice 2007/43/ES a jejím vlivu na dobré životní podmínky kuřat
chovaných na maso i o vytvoření ukazatelů dobrých životních podmínek**

(Text s významem pro EHP)

1 ZÁKLADNÍ INFORMACE

Tato zpráva se týká směrnice Rady 2007/43/ES¹, která stanoví minimální pravidla pro ochranu kuřat chovaných na maso (dále jen „směrnice“), a plní čl. 6 odst. 3 uvedené směrnice, který vyžaduje, aby Komise podala Evropskému parlamentu a Radě zprávu o uplatňování této směrnice a jejím vlivu na dobré životní podmínky kuřat chovaných na maso. Zpráva zohledňuje podmínky produkce, které ovlivňují dobré životní podmínky brojlerů, i společensko-hospodářské a administrativní dopady směrnice, včetně regionálních aspektů. Tato zpráva je též jednou z činností stanovených ve strategii EU v oblasti ochrany a dobrých životních podmínek zvířat pro období 2012–2015². Strategie EU podporuje přístup založený na výstupních hodnotách dobrých životních podmínek zvířat a to, že by ukazatele pro posuzování dobrých životních podmínek brojlerů a při porážce měly být v budoucnosti používány ve větší míře.

Tato zpráva vychází ze studie zabývající se dopady provádění směrnice na společnost, hospodářství a dobré životní podmínky zvířat dokončené v roce 2017³ (dále jen „studie z roku 2017“). Další zdroje informací zahrnují audity, které provedlo Generální ředitelství pro zdraví a bezpečnost potravin a které obsahují informace o úředních kontrolách, stanoviska Evropského úřadu pro bezpečnost potravin (EFSA) a další studie, které poskytují vědecké poznatky o dobrých životních podmínkách brojlerů, a výstupy ze semináře o používání údajů z jatek ke sledování dobrých životních podmínek, který proběhl v roce 2017 za účasti všech členských států⁴.

Před přijetím směrnice neexistovaly žádné požadavky konkrétně zaměřené na dobré životní podmínky brojlerů a uplatňovaly se pouze požadavky směrnice 98/58/ES⁵ o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely, která stanoví obecné zásady ustájení, výživy, poskytování vody a péče odpovídající fyziologickým a etologickým potřebám zvířat. V roce 2005 studie Eurobarometru ukázala, že více než čtyři z deseti občanů EU uvedlo kuřata chovaná na maso jako jeden z druhů, u nichž je nejvíce zapotřebí zlepšit životní podmínky a ochranu⁶.

Samostatná zpráva Komise o dopadu genetické selekce na dobré životní podmínky kuřat chovaných na maso, kterou vyžaduje čl. 6 odst. 1 směrnice, dospěla k závěru, že Evropská komise je připravena v souladu se svým mandátem v oblasti dobrých životních podmínek

---

¹ Směrnice Rady 2007/43/ES ze dne 28. června 2007 o minimálních pravidlech pro ochranu kuřat chovaných na maso, Úř. věst. L 182, 12.7.2007, s. 19–28.

² COM(2012) 6 final https://ec.europa.eu/food/animals/welfare/strategy_en.

³ *Study on the application of the broilers Directive (DIR 2007/43/EC) and development of welfare indicators*, viz: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/f4ccd35e-d004-11e7-a7df-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-50600507/>.

⁴ „Use of slaughterhouse data to monitor welfare of broilers on farm“ <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/9fbf913d-de15-11e6-ad7c-01aa75ed71a1/language-en>.

⁵ Směrnice 98/58/ES ze dne 20. července 1998 o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely, Úř. věst. L 221, 8.8.1998, s. 0023–0027.

⁶ „Attitudes of consumers towards the welfare of farmed animals“ (Postoje spotřebitelů k dobrým životním podmínkám farmových zvířat) <http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/yearFrom/1974/yearTo/2005/surveyKy/450>.

zvířat a prostřednictvím stávajících nástrojů napomoci ke zlepšení a v této fázi není potřeba v této oblasti přijímat žádné legislativní nástroje⁷.

Směrnice zavedla požadavky týkající se dobrých životních podmínek zvířat, které se uplatní na haly, v nichž se chovají kuřata na maso, dále maximální hustotu osazení a další požadavky na chovatele používající vyšší hustotu osazení. V případě vyšší hustoty osazení musí být na jatkách předložena doprovodná dokumentace k hejnu obsahující údaje o míře úmrtnosti a tyto údaje musí být vyhodnoceny. Jedná se o první právní předpis EU, který zavádí ukazatele orientované na zvířata jako způsob regulace dobrých životních podmínek zvířat. Sledování na jatkách doplňuje nediskriminační kontroly v zemědělských podnicích a v některých případech by mělo vést k šetřením v zemědělských podnicích navazujícím na postmortální zjištění.

2 EKONOMIKA ODVĚTVÍ

EU je velkým světovým producentem brojlerů (11,3 % světové produkce) s celkovou produkcí drůbežího masa ve výši 14,1 milionu tun v roce 2014. Podle studie z roku 2017 více vyprodukuje Brazílie, Spojené státy americké a Čína. Tři čtvrtiny produkce EU se soustředí v sedmi členských státech: Polsku, Spojeném království, Německu, Francii, Španělsku, Itálii a Nizozemsku, kde jsou také největší zemědělské podniky⁸.

Studie z roku 2017 uvedla, že produkce brojlerů v EU vzrostla od roku 2009 do roku 2014 o 18,6 % a nyní představuje zhruba 6,5 miliardy ptáků ročně. Produkce a spotřeba stabilně rostou a kuřecí maso je po vepřovém druhým nejčastěji konzumovaným masem v EU. Očekává se, že v období 2015–2025 produkce drůbežího masa v EU vzroste o 3,8 % a spotřeba o 3,4 %. EU je z hlediska drůbežího masa soběstačná na 103,9 %, přičemž vývoz činí 11 % produkce a dovoz 6 %. Dovoz, jehož většinu tvoří kusy vyšší hodnoty z Brazílie a Thajska, je většinou určen pro Francii, Německo, Nizozemsko a Spojené království.

V EU je podle studie z roku 2017 v drůbežářském odvětví zaměstnáno něco přes čtvrt milionu lidí, přičemž 62 % je zaměstnáno na porážce/zpracování a téměř pětina (19 %) v primární produkci; zejména ve 23 360 velkých zemědělských podnicích s chovem brojlerů⁹. V některých regionech EU je toto odvětví vysoce integrované (společné vlastnictví chovných zařízení, líhní, hal, výroben krmiv a zpracovatelských závodů) a chovatelé dostávají stanovenou sazbu za práci a proměnlivé náklady. V jiných regionech je integrace menší a chovatel je také vlastníkem ptáků. Vysoká míra integrace je typická v Rakousku, Francii, Německu, Itálii a Spojeném království, zatímco nižší míra je běžná v Belgii, Finsku, Nizozemsku, Polsku a Švédsku. Oba modely jsou běžné v Dánsku a Maďarsku.

---

⁷ Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě o dopadu genetické selekce na dobré životní podmínky kuřat chovaných na maso (COM(2016) 182 final) <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/CS/1-2016-182-CS-F1-1.PDF>.

⁸ Evropská komise – GŘ pro zemědělství a rozvoj venkova, k dispozici na adrese: http://ec.europa.eu/agriculture/poultry/index_cs.htm/.

⁹ Zemědělské podniky s více než 1 000 brojlerů (Eurostat, 2013) mají 94 % ptáků, ačkoli tvoří méně než 1 % všech zemědělských podniků s chovem brojlerů.

3 UPLATŇOVÁNÍ SMĚRNICE

Studie z roku 2017 uvedla, že směrnice byla plně provedena ve vnitrostátních právních předpisech a že provádění směrnice je regionální v Belgii, Německu, Itálii a Španělsku a decentralizovanou záležitostí ve Spojeném království.

3.1 Odborná příprava a pokyny pro osoby, které zacházejí s kuřaty

Směrnice zavedla specifické požadavky týkající se odborné přípravy pro chovatele, jimž byla udělena výjimka na základě předchozích zkušeností. Takovou odbornou přípravu schvalují orgány a zpravidla ji poskytuje třetí strana. Studie z roku 2017 však ukázala, že malý počet členských států nenabízí vhodné kurzy odborné přípravy.

Odborná příprava klade důraz na odpovědnost chovatele a nutnost udržovat rovnováhu mezi řízením a poskytováním zdrojů i na praktické aspekty odchytu a přepravy.

Orgány chovatelům vystavují osvědčení o způsobilosti, přičemž dvě třetiny těchto osvědčení se udělují po absolvování odborné přípravy a třetina na základě předchozích zkušeností. Mnoho chovatelů, kteří nemohou získat výjimku na základě svých zkušeností, si místo toho zvolilo účast na odborné přípravě, jelikož oceňovali příležitost dozvědět se o otázkách, jako je chování a stres brojlerů¹⁰.

Přestože osoby, které chytají a nakládají ptáky před přepravou na porážku, nemusí mít osvědčení o způsobilosti, směrnice vyžaduje, aby jim chovatelé poskytovali pokyny a vedení. Chovatel však obvykle odchyt neorganizuje, zejména pokud se jedná o vysoce integrované odvětví, přepravu organizují jatka a chovatel není nejlépe schopen dávat pokyny pracovníkům provádějícím odchyt. Je-li tomu tak, určité sekce odvětví poskytují doplňující odbornou přípravu pracovníkům provádějícím odchyt, aby bylo zajištěno, že dotčení pracovníci znají osvědčené postupy i své zákonné povinnosti.

3.2 Hustota osazení a kontroly

Směrnice stanoví tři rozmezí hustoty osazení a chovatelé musí u každého rozmezí splňovat různý soubor opatření:

- Obecně platí, že hustota osazení nepřekračuje 33 kg/m².
- Lze udělit výjimku umožňující zvýšení nad 33 kg/m² až do 39 kg/m², pokud jsou pro každou halu zaznamenávány doplňující údaje a hala splňuje určité klimatické parametry. V doprovodné dokumentaci k hejnu převáženému na jatka se dále uvedou údaje o denní míře úmrtnosti a kumulativní denní míře úmrtnosti.

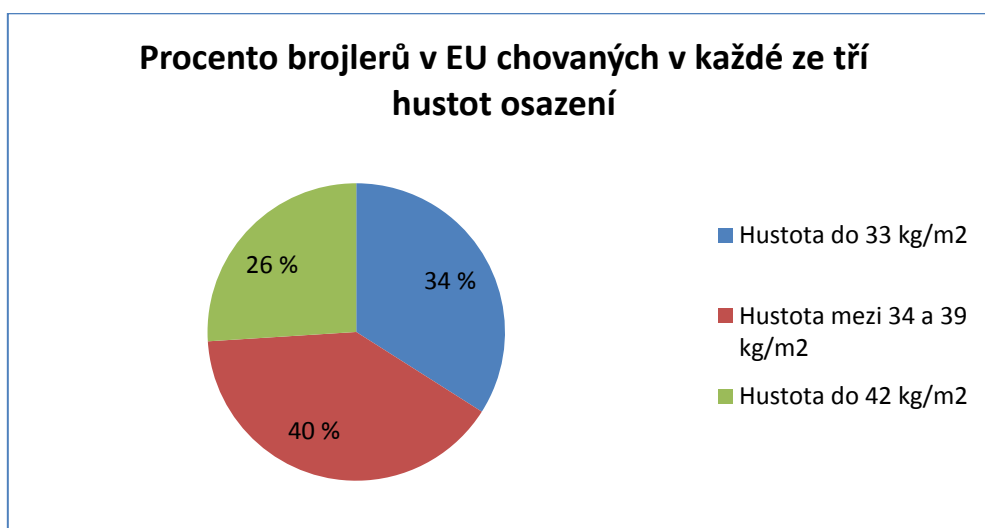
---

¹⁰ „Educating professionals on animal welfare“, k dispozici na adrese:

<https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/4cca0815-024f-11e7-8a35-01aa75ed71a1/>.

- Další zvýšení nad 39 kg/m² až do 42 kg/m² je povoleno v případech, kdy kromě splnění podmínek uvedených v předchozím bodě orgány provádějící sledování potvrdí záznamy o nízké míře úmrtnosti a osvědčené postupy řízení. U těchto nejvyšších hustot osazení směrnice stanoví ukazatel (prostřednictvím vzorce) kumulativní denní míry úmrtnosti, který nesmí být překročen.

Při provádění směrnice ve vnitrostátních právních předpisech se podle studie z roku 2017 Rakousko, Dánsko, Německo, Švédsko a Spojené království rozhodly nevyužít některé či všechny z uvedených výjimek týkajících se hustoty osazení. Německo i Spojené království uvedly, že jejich rozhodnutí je založeno na vědeckých poznatcích, že při vyšších hustotách osazení by mohlo dojít ke zhoršení dobrých životních podmínek. Ve zbývajících 23 členských státech vnitrostátní právní předpisy provádějí směrnici beze změn. V okamžiku vypracování studie z roku 2017 tak existovala skupina členských států, které povolují hustotu osazení do 33 kg/m², další do 39 kg/m² a třetí skupina až do maximální hodnoty 42 kg/m². Celkově jsou téměř tři čtvrtiny brojlerů v EU chovány za hustoty osazení nižší než 39 kg/m² (viz graf):

Studie z roku 2017 uvedla, že něco přes čtvrtinu produkce v EU pochází z největší hustoty osazení, kde musí chovatelé splnit určité doplňující požadavky stanovené ve směrnici. Více než polovina (55 %) brojlerů chovaných v nejvyšší hustotě osazení pochází z Francie, 18 % z Nizozemska a 9 % z Belgie.

Při namátkových kontrolách se orgány ujistily, že k nadměrnému počtu zvířat nedochází v rizikových obdobích. Jedno z rizikových období je těsně před „probírkou“, postupem používaným v mnoha členských státech k odebrání části ptáků na porážku o několik dní dříve než většina hejna, čímž se vytvoří další prostor v hale. Další období, kdy by hustota osazení mohla být nejvyšší, je bezprostředně před tím, než se ptáci pošlou na porážku, když je produkční cyklus dokončen. Aby bylo možné účinně posoudit dodržování právních požadavků směrnice, musí členské státy stanovit jasná kritéria dodržování, aby jejich inspektoři mohli v praxi posoudit, zda zemědělské podniky uvedený právní předpis dodržují. Většina členských států poskytuje určitou formu pokynů k praktickým krokům, podle nichž se měří hustota osazení, ale málo států poskytuje pokyny inspektorům k posuzování dostatečnosti větrání. Větrání je stěžejní pro zajištění klimatických podmínek v hale, ale

pouze v menšině členských států orgány stanovily maximální koncentrace plynů a poskytují vybavení k jejich měření. Namátkové kontroly v zemědělských podnicích se obecně zaměřují na poskytované zdroje spíše než na samotné ptáky, jelikož je obtížné zkoumat jednotlivé živé ptáky mezi několika tisíci kusy v hale na chov drůbeže.

Některé orgány, zejména v Dánsku, které má nejdéle zavedený systém sledování specifických ukazatelů na jatkách, uvedly, že je účinnější určit problémové zemědělské podniky na základě sledování na jatkách než spoléhat na náátkové kontroly v zemědělských podnicích. Podle těchto orgánů je používání ukazatele orientovaného na zvířata, který lze měřit po porážce a který silně koreluje s klimatickými podmínkami v hale během chovu, nejúčinnějším způsobem organizace kontrol a zjišťování potenciálních problémů týkajících se podmínek prostředí v zemědělském podniku.

Jak odvětví, tak orgány považují požadavek na údaje o denní i kumulativní denní míře úmrtnosti v doprovodné dokumentaci k hejnu k porážce za nadměrnou zátěž. Ve většině členských států doprovodná dokumentace k hejnu předkládaná na jatkách obsahuje pouze údaje o kumulativní denní míře úmrtnosti. Aby bylo možné vyšetřit, kdy k úmrtím dochází, např. před porážkou nebo dříve během chovu, musí orgány posoudit denní míru úmrtnosti v případě hustoty osazení vyšší než 33 kg/m². V některých členských státech je poskytování těchto údajů jednodušší, jelikož chovatelé zaznamenávají denní míru úmrtnosti přímo do databáze. K těmto údajům mají přístup také úřední veterinární lékaři, kteří musí prošetřit, kdy k úmrtím došlo.

Různé členské státy uplatňují různé maximální hustoty osazení. Přísnější požadavky na řízení a sledování v případě využívání vyšší hustoty osazení zmírňují riziko možných problémů v oblasti dobrých životních podmínek.

Odvětví oceňuje požadavek týkající se odborné přípravy chovatelů a některé sekce odvětví také poskytují další odbornou přípravu pro pracovníky organizující přepravu a pro pracovníky provádějící odchyt před přepravou.

Kontroly zemědělských podniků obecně poskytují jistotu, že jsou zákonné požadavky plněny, ale členské státy nemají vždy stanovená jasná kritéria dodržování předpisů, aby jejich inspektoři mohli v praxi posuzovat, zda zemědělské podniky splňují právní předpisy, ačkoli existuje několik osvědčených postupů, jako jsou řádně definované maximální koncentrace plynů a dostupné vybavení k jejich měření.

Osvědčeným postupem v některých členských státech je automatické sdílení údajů o míře úmrtnosti, které usnadňuje vyšetřování případů v souladu se směrnicí týkající se možného nadměrného počtu úmrtí.

4 VYTVOŘENÍ UKAZATELŮ DOBRÝCH ŽIVOTNÍCH PODMÍNEK

4.1 Povinný ukazatel

Má-li být ukazatel užitečnou součástí programu sledování, musí být jasně definovaný, měřitelný v praxi a nápomocný rozhodování o přijatelnosti podmínek v zemědělském

podniku. Takovým ukazatelem je maximální kumulativní denní míra úmrtnosti¹¹ stanovená ve směrnici pro zemědělské podniky používající nejvyšší hustotu osazení.

Pomocí tohoto ukazatele, který se určí pro každé hejno podle vzorce stanoveného ve směrnici, lze měřit, zda chovatel dokázal zabránit nadměrnému počtu úmrtí během období chovu. Pokud hejno chované při nejvyšší hustotě osazení překročí předepsanou mezní hodnotu, vyzvou orgány chovatele, aby poskytl dostatečné vysvětlení, že nebylo v jeho možnostech ovlivnit příčiny, v opačném případě je povinen chovat sedm po sobě následujících hejn při nižší hustotě osazení. Chovatel je povinen během uvedeného období provozovat chov pod touto mezní hodnotou a teprve poté se může vrátit k vyšší hustotě osazení.

Při překročení míry úmrtnosti k úmrtím často dochází v prvním týdnu produkce a chovatel tvrdí, že je to způsobeno podmínkami v líhni a/nebo v rodičovských hejnech. Orgány taková tvrzení akceptují, avšak neprošetřují podmínky v líhni. Právo Unie nestanoví konkrétní požadavky pro líhně a žádný z členských států, v nichž GŘ pro zdraví a bezpečnost potravin provedlo audit, neměl stanovena kritéria pro posuzování obecných požadavků směrnice 98/58/ES v souvislosti s těmito podniky.

Používání kumulativní denní míry úmrtnosti ke snižování hustoty osazení u následných hejn je často vnímáno jako trest. Chovatelé, kteří by jinak porazili ptáky z důvodů dobrých životních podmínek zvířat, mohou namísto toho přepravit případně nezpůsobitelné ptáky na porážku, aby tito ptáci nebyli zahrnuti do míry úmrtnosti jejich podniku, a podnik tak zůstal pod mezní hodnotou a vyvaroval se snížení hustoty osazení.

Sledování podmínek, jako jsou například abnormální míra kontaktní dermatitidy, parazitární onemocnění a systémová onemocnění, se vyžaduje v rámci rutinních postmortálních vyšetření na jatkách. Směrnice však nestanoví rozsah či závažnost takových podmínek, které představují špatné životní podmínky. Ačkoli je tedy úřední veterinární lékař povinen sdělit výsledky chovateli a příslušnému orgánu v případech, kdy výsledky značí špatné životní podmínky, členský stát může dle svého uvážení dále vymezit měřitelná kritéria a stanovit ukazatel, o který by se toto rozhodnutí mohlo opírat.

4.2 Dobrovolné ukazatele

Studie z roku 2017 uvedla, že v osmnácti členských státech vnitrostátní právní předpisy stanoví požadavek týkající se zaznamenávání případů dermatitidy polštářků běháků a v patnácti z nich je tento požadavek navázán na cílená opatření. Dermatitida polštářků běháků je ukazatel, který se sleduje na jatkách a jehož pomocí lze určit problematické zemědělské podniky, kde jsou zapotřebí nápravná opatření k řešení základních problémů. Dermatitida polštářků běháků je forma kontaktní dermatitidy vlivem popálenin způsobených amoniakem, ke kterým dochází při dlouhodobém styku se špatným stelivem s vysokou vlhkostí a vysokým obsahem amoniaku, což vede k chemickému podráždění kůže.

---

¹¹ „Kumulativní denní mírou úmrtnosti“ se rozumí součet denních měř úmrtnosti představující počet kuřat, která uhynula v jedné hale ve stejný den, včetně kuřat, která byla poražena z důvodu onemocnění nebo i z jiných důvodů, vydělený počtem kuřat, která se v uvedený den nacházejí v hale, vynásobeno 100.

Dermatitida polštářků běháků koreluje s ostatními formami kontaktní dermatitidy, jako jsou zapálená místa na hlezenním kloubu a puchýřky na hrudi, které značí nejenom špatné stelivo, ale také možnou chromost či problémy s mobilitou. Odchyt, přeprava ani podmínky při porážce na to nemají vliv, a proto je to dobrý ukazatel dobrých životních podmínek zvířat v zemědělském podniku. Uvedených patnáct členských států, které mají tento ukazatel ze zákona navázaný na cílená opatření, společně se Spojeným královstvím a Španělskem, kde se takové systémy provádějí, aniž by byly stanoveny v právních předpisech, znamená, že téměř 80 % produkce drůbeže v EU podléhá tomuto systému bodového hodnocení.

Švédsko, Dánsko, Nizozemsko a Spojené království tento ukazatel používají v praxi nejdéle a mají třístupňový systém bodového hodnocení, který byl poprvé zaveden ve Švédsku¹². Jedenáct členských států, které nemají takový systém bodového hodnocení navázaný na cílená opatření, nicméně provádí postmortální vyšetření, jak vyžaduje nařízení (ES) č. 854/2004¹³, ale nepoužívají tyto údaje systematicky k určení zemědělských podniků, kde je potřeba provést kontroly přednostně.

Používání dermatitidy polštářků běháků jako ukazatele umožnilo členským státům vytvořit účinné kontrolní systémy pro dobré životní podmínky brojlerů¹⁴. Přestože se bodové hodnocení a spouštěcí úrovně v členských státech liší, všechny státy poskytují pokyny pro postmortální vyšetření, vykazování výsledků a navazující opatření. Je zapotřebí dobrá komunikace a koordinace mezi orgány odpovědnými za jatka a zemědělský podnik, aby chovatelé, kteří soustavně získávají velký počet bodů, byli povinni problém řešit. Trvale nízká skóre týkající se dermatitidy polštářků běháků naopak dokládají, že chovatel pracuje správně.

Úřad EFSA poskytl harmonizovaný systém sběru údajů a vzor pro předkládání údajů¹⁵, jak vyžaduje čl. 6 odst. 2 směrnice. Odborníci z členských států na semináři konaném v roce 2017 uvedli, že přestože tento epizootologický/výběrový přístup poskytuje přehled o úrovni dermatitidy polštářků běháků v členských státech, nejedná se o nástroj umožňující průběžně určovat, které zemědělské podniky je nutno kontrolovat přednostně. Odborníci členských států dospěli k závěru, že pokud ještě takový systém zavedený není, je potřeba vypracovat pokyny, jak by údaje z jatek mohly být používány v rámci kontrol založených na rizicích.

Míra úmrtnosti představuje základní míru dobrých životních podmínek hejna, ale postmortální bodové hodnocení specifických typů kontaktní dermatitidy, zejména dermatitidy polštářků běháků, nyní většina členských států používá jako nejlepší způsob

¹² I. de Jong a J. van Harn, „*Management tools to reduce footpad dermatitis in broilers*“, Aviagem, 2012.

¹³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 854/2004 ze dne 29. dubna 2004, kterým se stanoví zvláštní pravidla pro organizaci úředních kontrol produktů živočišného původu určených k lidské spotřebě, Úř. věst. L 139, 30.4.2004, s. 206, opraveno a znovu zveřejněno v Úř. věst. L 226, 25.6.2004, s. 83.

¹⁴ A. Huneau-Salaün, K. D. Stärk, A. Mateus, C. Lupo, A. Lindberg, S. Le Bouquin-Leneveu, „*Contribution of Meat Inspection to the surveillance of poultry health and welfare in the European Union*“, *Epidemiology & Infection*, roč. 143, č. 11, 2015, s. 2459–2472.

¹⁵ „*Technical assistance to the Commission (Article 31 of Regulation (EC) No 178/2002) for the preparation of a data collection system of welfare indicators in EU broilers' slaughterhouses*“ <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.2903/j.efsa.2013.3299/pdf>.

hodnocení rizik zemědělských podniků s chovem brojlerů a určování, u jakých podniků je třeba přednostně provést kontrolu či opatření. Sledování následně chovaných hejn po porážce lze použít k potvrzení, zda došlo k nápravě základních problémů.

Často panuje podezření, že důvodem vysoké míry úmrtnosti v raných fázích chovu jsou podmínky v líhních a/nebo rodičovských hejnech, avšak orgány tato zařízení nevyšetřují, jelikož nemají stanovena specifická pravidla pro dobré životní podmínky zvířat platná v těchto ostatních zařízeních.

5 VLIV NA DOBRÉ ŽIVOTNÍ PODMÍNKY KUŘAT

Stanovisko úřadu EFSA¹⁶ vyjmenovává hlavní nemoci mající důsledky pro dobré životní podmínky brojlerů, a sice problémy s běháky, kontaktní dermatitida, ascites a syndrom náhlého úhynu. Uvádí, že se zhoršují vlivem intenzivní selekce za účelem rychlého růstu a vyšší účinnosti krmiva, ale také vlivem podmínek prostředí. Účelem směrnice je zlepšit dobré životní podmínky kuřat prostřednictvím lepšího řízení a podmínek prostředí. V souladu se směrnicí vypracovala Komise další zprávu zabývající se otázkou genetické selekce.

Studie z roku 2017 uvádí, že dopad směrnice nebyl dosud členskými státy ani odvětvím rozsáhleji hodnocen. Níže uvedené závěry o dopadu směrnice na dobré životní podmínky ptáků vycházejí z auditů, které provedlo GR pro zdraví a bezpečnost potravin, a semináře s členskými státy konaného v roce 2017.

Produkční systémy jsou v zásadě totožné se systémy používanými před vstupem směrnice v platnost – jednodenní kuřata se umístí do haly na podlahu pokrytou stelivem (např. sláma, dřevěné štěpky, rašelina nebo papír). Ke zlepšení došlo v oblasti ustájení i kvality prostředí, jelikož některé členské státy postupně rušily starší ustájení, které nemohlo splnit požadavek, aby průměrná relativní vlhkost naměřená v hale hospodářství v průběhu 48 hodin nepřekročila 70 %, pokud je venkovní teplota nižší než 10 °C. Bylo též zjištěno, že uvedená nezpůsobilost vede k vyššímu výskytu dermatitidy polštářků běháků, a sledování tohoto ukazatele též vedlo ke zlepšení ustájení.

Většiny systematických zlepšení tak bylo dosaženo prostřednictvím opatření zaměřených na řešení dermatitidy polštářků běháků spíše než namátkových kontrol zemědělských podniků. Opatření zaměřená na řešení vysokého výskytu kontaktní dermatitidy také zahrnovala porážku ptáků v mladším věku, předtím než se objeví problémy s mobilitou, aby se zamezilo zhoršení dobrých životních podmínek ptáků. Údržba odpovídající podestýlky po celý život hejna také vede ke snižování výskytu nálezů, jako je kokcidióza a nekrotická enteritida, a tím pádem ke zlepšení zdraví ptáků.

Další nepřímé náznaky pozitivních přínosů přijetí těchto opatření pro zdraví hejna vyplynuly z další práce, kterou vykonalo GR pro zdraví a bezpečnost potravin jako součást akčního

¹⁶ „Vědecké stanovisko týkající se vlivu genetických parametrů na dobré životní podmínky a odolnost komerčních brojlerů vůči stresu“ <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.2903/j.efsa.2010.1666/full>.

plánu Komise týkajícího se antimikrobiální rezistence¹⁷. Konkrétně existují důkazy, že potřeba používání antimikrobiálních látek (jiných než kokcidostatika) pro léčbu běžných onemocnění se podstatně snížila nebo se od ní obecně ustupuje v těch členských státech, které velmi dbají o dobré životní podmínky, zdraví a hygienu¹⁸.

Směrnice poskytuje dobrý rámec k zajištění dobrých životních podmínek brojlerů, a přestože bodové hodnocení dermatitidy polštářků běháků není na úrovni EU vymezeno, používání tohoto ukazatele vedlo k nejsystematičtějším zlepšením dobrých životních podmínek zvířat.

6 NÁKLADY SMĚRNICE

Studie z roku 2017 uvedla na základě průzkumu v členských státech, že náklady na provádění směrnice byly odhadnuty v šesti členských státech a nebyly srovnatelné. Zaznamenané náklady na provádění, jak roční, tak jednorázové, byly spojovány s náklady chovatelů na splnění podrobnějších požadavků, náklady orgánů na další zaměstnance a vybavení pro měření parametrů prostředí a administrativní a výrobní náklady odvětví.

Studie z roku 2017 uvádí, že členské státy a odvětví se celkově nedomnívají, že by provádění směrnice mělo významné finanční dopady. Významné náklady uvedly pouze Spojené království a Nizozemsko. Spojené království odhaduje na základě hodnocení dopadů vypracovaného před provedením směrnice náklady ve výši cca 71,1 milionu EUR. Tato částka zahrnuje jednorázové náklady a roční náklady za osm let. Hlavní náklady jsou spojené s rozhodnutím Spojeného království nepovolit zemědělským podnikům provozovat chov při nejvyšší hustotě osazení. Podle studie z roku 2017 tyto náklady neslo odvětví, ale ochota spotřebitelů platit za výrobky splňující přísnější normy pro dobré životní podmínky zvířat vyvažuje náklady na nižší hustotu osazení a produkci. V Nizozemsku nebylo provedeno žádné hodnocení dopadů, avšak jak orgány, tak odvětví se domnívají, že provádění směrnice si vyžádalo značné náklady, jelikož před přijetím směrnice se hustota osazení pohybovala od 45 kg/m² do 50 kg/m² a nižší produkce vlivem nižší hustoty osazení zavedené směrnicí představuje náklady, které nese odvětví. Nizozemsko odhadlo administrativní a výrobní náklady odvětví na 2,7 milionu EUR, což nezahrnuje ušlý zisk vlivem snížení hustoty osazení za účelem dodržení ustanovení směrnice. V jiných členských státech se náklady na provádění pohybovaly od zanedbatelných částek až po 6 milionů EUR ročně pro chovatele ve Finsku.

Sledování ukazatelů na jatkách bylo vnímáno jako náklady na čas zaměstnanců jatek i úředních veterinárních lékařů (např. Česká republika odhadla náklady na provádění kontrol na jatkách na cca 1,3 milionu EUR).

Chov brojlerů je velké a rostoucí odvětví zemědělského hospodářství v EU, které zaměstnává významný počet pracovníků. Vývoz a dovoz se do velké míry vzájemně

¹⁷ https://ec.europa.eu/health/amr/sites/amr/files/amr_action_plan_2017_en.pdf

¹⁸ http://ec.europa.eu/food/audits-analysis/overview_reports/details.cfm?rep_id=121

vyvažují a provádění směrnice si nevyžádalo žádné velké náklady. Konkurenceschopnost odvětví v různých členských státech nebyla chovem při nižších hustotách osazení nepříznivě ovlivněna.

7 ZÁVĚRY

Chov brojlerů je důležitou součástí zemědělského hospodářství EU a podle informací získaných v rámci studie z roku 2017 nejsou s prováděním směrnice spojovány žádné velké náklady. Směrnice stanoví rámec, jehož prostřednictvím členské státy zlepšily řízení a ustájení brojlerů, což mělo příznivý dopad na zdraví a dobré životní podmínky ptáků.

Kontroly založené na sledování dermatitidy polštářků běháků jsou nejlepším nástrojem pro prokázání zlepšení dobrých životních podmínek zvířat. Tyto kontroly jsou nejefektivnějším a nejučinnějším způsobem určení zemědělských podniků, kde je nutno provést šetření přednostně. Orgány a chovatelé také byli schopni pomocí bodového hodnocení dermatitidy polštářků běháků měřit pokrok a dodržovat normy na základě skutečných výsledků v oblasti dobrých životních podmínek zvířat.

Členské státy jsou si vědomy, jaké kroky je třeba podniknout k zavedení systémů sledování dermatitidy polštářků běháků, a dvě třetiny z nich již takové systémy zavedly.

Namátkové kontroly v zemědělských podnicích stále tvoří významnou součást jakéhokoli kontrolního systému, a to zejména kontrola hustoty osazení a toho, zda jsou řízení a ustájení a další zdroje odpovídající.

Různé členské státy používají různé maximální hodnoty hustoty osazení a možné nepříznivé dopady vysoké hustoty osazení byly zmírněny uplatňováním přísnějších požadavků a sledováním, přičemž jako ukazatel se používá kumulativní denní míra úmrtnosti. Vysoká míra úmrtnosti je často přisuzována podmínkám v líhních a/nebo rodičovských hejnech, ale nejsou známa žádná opatření, která by orgány používaly v reakci na toto podezření. Řádné posouzení techničtějších požadavků, jako je větrání, které ovlivňují dobré životní podmínky kuřat, je pro orgány také náročné.

Komise bude nadále pracovat s členskými státy na šíření osvědčených postupů kontrol a s členskými státy a odvětvím na pokynech k řízení zemědělských podniků.